

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи

Української медичної

стоматологічної академії

професор І.П. Кайдашев

2020 р.

ВИСНОВОК ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ за результатами фахового семінару при Українській медичній стоматологічній академії щодо попередньої експертизи дисертаційної роботи аспіранта

Крамаренка Дениса Руслановича

за темою «Морфофункціональна характеристика великих слинних залоз щурів в нормі та після дії метакрилату»,

поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю

222 – Медицина

(протокол № 6 від 15 червня 2020 року)

Голова засідання - д.мед.н., професор Проніна О.М.

Секретар засідання - к.б.н., доцент Соколенко В.М.

На засіданні були присутні: співробітники кафедри гістології, цитології та ембріології: д.мед.н., професор Єрошенко Г.А.; к.б.н., доцент Лисаченко О.Д.; к.мед.н., доцент Пелипенко Л.Б.; к.мед.н., доцент Стецук Є.В.; к.мед.н., доцент Вільхова О.В.; к.мед.н., доцент Якушко О.С.; к.б.н. Борута Н.В.; к.мед.н. Скотаренко Т.А; співробітники кафедри клінічної анатомії і оперативної хірургії: зав. каф. д.б.н., професор Білаш С.М.; д.мед.н., професор Проніна О.М.; к.мед.н., доцент Пирог-Заказнікова А.В.; к.мед.н., доцент Коптев М.М.; співробітники кафедри анатомії людини: зав. каф., д.мед.н., професор Шерстюк О.О.; к.мед.н., доцент Гринь В.Г.; к.б.н. Білаш В.П.; співробітники кафедри патологічної анатомії з секційним курсом: зав. каф., д.мед.н., професор Старченко І.І.; к.мед.н., доцент Ройко Н.В.; зав. каф. медицини катастроф та військової медицини, д.мед.н., професор Шепітько К.В.; зав. каф. патофізіології д.мед.н., професор Костенко В.О.; проректор з наукової роботи, професор кафедри внутрішньої медицини №3 з фтизіатрією, д.мед.н., професор Кайдашев І.П.

Всього присутніх: 21 особа.

Порядок денний:

Попередня експертиза дисертаційної роботи аспіранта кафедри **Крамаренко Дениса Руслановича** на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 – Медицина.

Тема дисертації затверджена на засіданні проблемної комісії «Фундаментальні дисципліни» Української медичної стоматологічної академії (протокол № 3 від 19 червня 2017 року).

Дисертація виконана на базі Української медичної стоматологічної академії.

Науковий керівник: доктор медичних наук, професор Єрошенко Галина Анатоліївна, професор кафедри гістології, цитології та ембріології Української медичної стоматологічної академії.

Рецензенти:

Старченко Іван Іванович, д.мед.н., професор кафедри паталогічної анатомії з секційним курсом УМСА, має 3 наукові публікації, опублікованих за останні п'ять років, за науковим напрямом, за яким підготовлено дисертацію здобувача, з яких 1 публікація у виданнях, проіндексованих у базах даних Scopus та/або Web of Science Core Collection; не входив до складу разових спеціалізованих рад більше восьми разів протягом останнього року та не входить до числа близьких осіб здобувача; здобув науковий ступінь кандидата наук більш ніж за п'ять років до моменту створення спеціалізованої вченої ради.

Костенко Віталій Олександрович, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри патофізіології УМСА, має 3 наукові публікації, опублікованих за останні п'ять років, за науковим напрямом, за яким підготовлено дисертацію здобувача, з яких 1 публікація у виданнях, проіндексованих у базах даних Scopus та/або Web of Science Core Collection; не входив до складу разових спеціалізованих рад більше восьми разів протягом останнього року та не входить до числа близьких осіб здобувача; здобув науковий ступінь кандидата наук більш ніж за п'ять років до моменту створення спеціалізованої вченої ради.

Слухали: доповідь аспіранта кафедри гістології, цитології та ембріології Крамаренка Руслана Денисовича

Текст доповіді:

Вельмишановна Голово! Вельмишановні присутні!

Не дивлячись на досягнення сучасної ортопедичної стоматології, одним із найбільш розповсюджених видів зубних протезів є знімні пластинкові. Однак, їх використання може викликати у пацієнтів різні ускладнення. Багато робіт присвячено вивченню дії мономеру метакрилату на слизову оболонку порожнини рота, але не чисельними є роботи, присвячені стану органів,

розташованих за межами ротової порожнини після впливу ефіру метакрилової кислоти.

Доведено, що при користуванні протезами, часто у хворих виникають скарги на ксеростомію, яка обумовлена зниженням секреторної активності слинних залоз. Від цього залежить і якісний склад слини, що в подальшому впливатиме на стан ротової порожнини, стоматологічне та соматичне здоров'я людини взагалі, тому дослідження в цій області мають велике практичне значення.

Питання щодо механізмів патологічної дії пластмас на організм і методів їх усунення досить широко описані в літературі, але залишається недостатньо вивченим питання об'єктивної оцінки структурної перебудови піднижньощелепних залоз після впливу метакрилатів.

Метою роботи було визначити гістофункціональні особливості піднижньощелепних залоз щурів в нормі та після дії 1% ефіру метакрилової кислоти.

Для досягнення мети нами було поставлено 5 завдань.

1. Вивчити особливості структурної організації піднижньощелепних слинних залоз щурів в нормі.

2. Визначити морфологічні і метричні зміни в кінцевих відділах піднижньощелепних слинних залоз щурів після дії 1 % ефіру метакрилової кислоти.

3. Визначити морфологічні і метричні зміни в протоковій системі піднижньощелепних слинних залоз щурів після дії 1 % ефіру метакрилової кислоти.

4. Встановити морфологічні і метричні зміни в ланках гемомікроциркуляторного русла піднижньощелепних слинних залоз щурів після дії 1 % ефіру метакрилової кислоти.

5. Визначити зміни представництва клітинних елементів місцевого захисного бар'єру в нормі та після дії 1 % ефіру метакрилової кислоти.

В дослідження було залучено 60 тварин. Це щури-самці вагою від 100 до 120 грам, які були розподілені на наступні групи:

перша – контрольні тварини, в кількості 14;

друга група - 46 тварин, слизова оболонка порожнини рота яких оброблялась 1% розчином ефіру метакрилової кислоти.

Тварини виводились з експерименту на 14 та 30 добу.

Методи дослідження: гістологічний; метод серійних напівтонких зрізів; морфометричний метод; електронномікроскопічний; методи варіаційної статистики.

За допомогою морфометричного методу визначали розміри кінцевих секреторних відділів, вставних, посмугованих, гранулярних проток:

зовнішній діаметр,

висоту епітеліоцитів,

діаметр просвіту кінцевих відділів і проток,

діаметри просвіту артеріол, капілярів і венул.

У щурів контрольної групи піднижньощелепна залоза мала часточкову будову, в складі часточок визначались кінцеві відділи і система розгалужених проток – вставних, посмугованих, гранулярних. Останні є тільки у гризунів і виявляються за допомогою забарвлення метиленовим та толуїдиновим синім на напівтонких зрізах.

На 14-ту добу спостереження середні значення висоти епітеліоцитів збільшились на 25,04 %, що є компенсаторною реакцією слинних залоз на дію метакрилату та супроводжувались посиленням слиновиділення. На 30-ту добу встановлене виснаження секреторного апарату серомукозних клітин кінцевих відділів, що підтверджується зменшенням діаметрів зовнішнього та внутрішнього із зниженням висоти епітеліоцитів кінцевих відділів піднижньощелепних слинних залоз на 24,40 %.

На 14-ту добу спостереження в епітеліоцитах кінцевих відділів ядра мали округлу форму, в цитоплазмі визначалась велика кількість оптично світлих секреторних гранул. На 30-ту добу переважна більшість ядер мала сплюснену форму і були щільно притиснуті до базальної плазмалеми. Цитоплазма мала підвищену оптичну щільність, міжклітинні щілини були розширені.

Отримані дані були підтверджені при електронномікроскопічному дослідженні. На 14 добу експерименту по всій цитоплазмі визначались оптично світлі гранули. До 30 доби в клітинах переважала органеловмісна цитоплазма. Кількість гранул зменшилась. Вони були поліморфними, іноді зливались.

На чотирнадцяту добу експерименту зовнішній діаметр вставних проток достовірно зменшився на 13,02 %, порівняно з контрольною групою. Також спостерігалось достовірне зменшення діаметру просвіту на 26,01 %. Висота епітеліоцитів на чотирнадцяту добу на 18,05 % була достовірно більшою за показники в контрольній групі. На тридцяту добу дослідження зовнішній діаметр зменшився, але на 16,10 % достовірно був меншим за показники в контрольній групі. Діаметр просвіту достовірно зменшився на 7,63 %, порівняно з чотирнадцятою добою експерименту і на 31,66 % був достовірно меншим за показники в контрольній групі тварин. Середні значення висоти епітеліоцитів зменшились на 24,67 % порівняно з чотирнадцятою добою експерименту, та на 11,06 % були достовірно менші за значення в контрольній групі.

Клітини вставних проток у тварин контрольної групи мали кубічну форму, ядра округлої форми. На 14 добу експерименту визначалось здавлення проток гіпергідратованою аморфною речовиною. На 30 добу спостереження встановлено посилення оводнення аморфної речовини інтерстицію, ядра мали сплющену форму.

На чотирнадцяту добу дослідження зовнішній діаметр посмугованих проток на 13,01 % був меншим за значення в контрольній групі тварин, діаметр просвіту – на 25,15 %, висота епітеліоцитів – на 3,04 %.

На тридцяту добу експерименту середні значення зовнішнього діаметру достовірно не відрізнялись від показників попереднього терміну дослідження та достовірно були меншими за значення в контрольній групі на 11,60 %. Діаметр просвіту достовірно збільшився на 17,6 % порівняно з чотирнадцятою добою, але був достовірно меншим на 11,98 % за його значення в контрольній групі. Середні значення висоти епітеліоцитів на тридцяту добу достовірно

зменшились на 13,41 % порівняно з чотирнадцятою добою, на 16,04 % були достовірно меншими за показники контрольної групи.

На 14 добу у посмугованих протоках встановлено локальне розширення міжклітинних щілин, що свідчило про посилення юктацелюлярного транспорту рідини через їх стінку. До 30 доби експерименту визначено, що базальна плазмалема була відшарована від базальної мембрани вакуолеподібними оптично світлими структурами.

При електронно-мікроскопічному дослідженні на 30 добу спостереження у посмугованих протоках визначено зменшення кількості мітохондрій в складках базальної плазмалеми та розширення просторів між ними.

Середні значення зовнішнього діаметру гранулярних проток на чотирнадцяту добу експерименту були на 16,01 % достовірно меншими за показники в контрольній групі, діаметр просвіту – на 28,03 %. Висота епітеліоцитів була достовірно більшою на 12,82 % за результати контрольної групи тварин. На тридцяту добу дослідження середні значення зовнішнього діаметру на 1,65 % були меншими за показники на 14 добу, та достовірно на 14,62 % меншими за їх значення в контрольній групі щурів. Діаметр просвіту збільшився порівняно з чотирнадцятою добою на 18,17 %, але на 14,96 % був меншим від результатів в контрольній групі. Висота епітеліоцитів гранулярних проток на 22,46 % була достовірно меншою за значення попереднього терміну дослідження, і меншою на 17,03 % за результати контрольної групи тварин.

На 14 добу гранули в гранулярних протоках проявляли поліморфізм і поліхроматофілію як в окремих клітинах, так і в сусідніх. До 30 доби експерименту крупні гранули не визначались.

При електронно-мікроскопічному дослідженні встановлено, що на 14 добу експерименту локально виявлялись клітини гранулярних проток з відшарованими від базальної плазмалеми епітеліоцитами. Характерною ознакою на 30 добу було значне розширення міжклітинних щілин.

На початкових етапах спостереження встановлено зменшення діаметру просвіту артеріол на 20,77 %. На тридцяту добу спостерігалась дилатація, яка проявлялась достовірним збільшенням діаметру просвіту та зменшенням

товщини судинної стінки. Нормалізація показників до тридцятої доби не визначалась.

Капіляри реагували стійкою дилатацією, що підтверджується збільшенням діаметру просвіту на 29,50 % на 14 добу та на 17,99 % на 30 добу експерименту. Відновлення показників до кінця експерименту не відбувається.

Ємнісна ланка реагувала збільшенням діаметру просвіту на 42,71 % протягом експерименту із достовірним на 25,86 % зменшенням товщини судинної стінки. Дані зміни обумовлені реакцією на звуження резистивної ланки та, як наслідок, підвищенням гіпергідратації аморфної речовини інтерстицію. Тенденція до відновлення показників не визначалась.

На 14 добу експерименту просвіти венул були щільно заповнені форменими елементами крові. Ядра ендотеліоцитів вибухали в просвіти спазмованих артеріол.

Місцевий захисний бар'єр представлений поодинокими плазмоцитами у периацінарному інтерстиції, а також макрофагами, лімфоцитами у перипротоковій сполучній тканині в складі часточок. На 14 добу кількість мастоцитів збільшилась в периваскулярній і перипротоковій сполучній тканині, переважна їх більшість знаходилась в стадії накопичення секреторних гранул. На 30 добу спостерігались ознаки їх дегрануляції.

Кількість плазмоцитів збільшилась на 14 добу спостереження у перипротоковому інтерстиції, вони утворювали групи по 6-8 клітин, до 30 доби збільшилась кількість плазмоцитів у периацінарному інтерстиції, де вони формували ланцюжки з 3-5 клітин.

На висновках дозвольте не зупинятись, вони роздані членам фахового семінару.

Дякую за увагу!

Було задано 18 питань на які дисертант надав вичерпні відповіді.

В дискусії взяли участь: професор кафедри внутрішньої медицини №3 з фтизіатрією, д.мед.н., професор Кайдашев І.П.; зав. каф. клінічної анатомії і оперативної хірургії, д.б.н., професор Білаш С.М.; доцент кафедри гістології, цитології та ембріології, к.мед.н., доцент Стецук Є.В.; доцент кафедри

гістології, цитології та ембріології, к.мед.н., доцент Вільхова О.В.; доцент кафедри гістології, цитології та ембріології, к.б.н., доцент Лисаченко О.Д.; доцент кафедри гістології, цитології та ембріології, к.мед.н., доцент Пелипенко Л.Б.; доцент кафедри гістології, цитології та ембріології, к.мед.н., доцент Якушко О.С.; викладач кафедри гістології, цитології та ембріології, к.б.н. Борута Н.В.; доцент кафедри клінічної анатомії і оперативної хірургії, к.мед.н., доцент Пирог-Заказнікова А.В.; доцент кафедри клінічної анатомії і оперативної хірургії, к.мед.н., доцент Коптєв М.М.; викладач кафедри анатомії людини, к.б.н. Білаш В.П.; доцент кафедри патологічної анатомії з секційним курсом, к.мед.н., доцент Ройко Н.В.; зав.каф. анатомії людини д.мед.н., професор Шерстюк О.О.; зав. каф. медицини катастроф та військової медицини, д.мед.н., професор Шепітько К.В.

1. Актуальність теми. Адекватне зволоження слизової оболонки порожнини рота сприяє процесам травлення, створює комфорт та підвищує якість життя людини. Важлива роль в слиноутворенні належить великим слинним залозам, які можуть компенсаторно підвищувати свою секреторну активність. Великі слинні залози містять систему вивідних проток та кінцеві (секреторні) відділи, до складу яких входять залозисті клітини, запрограмовані на синтез різних секретів.

Незважаючи на необхідність використання в медицині полімерних матеріалів, першочерговим правилом є «не нашкодь». При токсикологічній оцінці полімерних матеріалів медичного призначення зважуються всі ризики їх застосування, враховується характер і тривалість контакту полімерного виробу з організмом людини та залежність дії цих матеріалів від їх кількості та концентрації.

Широке застосування в стоматології знайшли метакрилати, як базис зубних протезів, завдяки їх високим експлуатаційним показникам. Токсичний ефект може викликати метиловий ефір метакрилової кислоти. Проте його токсичні властивості проявляються лише при високих дозах, які можуть привести до розвитку різних патологічних станів.

Вивченню дії мономеру метакрилату на слизову оболонку порожнини рота присвячено багато робіт, проте не є чисельними роботи, що висвітлюють стан органів, розташованих за межами ротової порожнини після впливу ефіру метакрилової кислоти.

2. Тема дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії затверджена на засіданні Вченої ради факультету підготовки іноземних студентів Української медичної стоматологічної академії (протокол № 2 від 26.10.2016 року) та засіданні проблемної комісії «Фундаментальні дисципліни» Української медичної стоматологічної академії (протокол № 3 від 19.06.2017 року).

3. Зв'язок теми із державними або галузевими науковими програмами та планами робіт установи. Робота є фрагментом науково-дослідних робіт кафедри гістології, цитології та ембріології Української медичної стоматологічної академії МОЗ України: "Експериментально-морфологічне вивчення дії трансплантатів кріоконсервованої плаценти та інших екзогенних чинників на морфофункціональний стан ряду внутрішніх органів" (№ державної реєстрації 0113U006185) та «Експериментально-морфологічне вивчення дії кріоконсервованих препаратів кордової крові та ембріофетоплацентарного комплексу (ЕФПК), дифереліну, етанолу та 1% ефіру метакрилової кислоти на морфофункціональний стан ряду внутрішніх органів» (№ державної реєстрації 0119U2925). Автор є співвиконавцем даних робіт.

4. Особистий внесок здобувача у дисертації. Автором самостійно проаналізована наукова література по темі роботи, проведено інформаційний пошук. Спільно з науковим керівником були визначені мета та завдання дослідження. Автор самостійно виконав гістологічні світлооптичні, морфометричні дослідження піднижньощелепних залоз щурів в нормі та після введення метакрилату. Експериментальна частина роботи виконана на базі міжкафедральної науково-дослідно-навчальної морфологічної лабораторії Української медичної стоматологічної академії. Електронно-мікроскопічне

дослідження проводили на базі лабораторії електронної мікроскопії Інституту морфології Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України (директор інституту – д.мед.н., професор З.М. Небесна) та опрацьовані автором самостійно. Аналіз отриманих результатів та їх математична обробка, практичні рекомендації розроблені автором самостійно, підготовлено до друку основні матеріали за результатами дисертаційної роботи. У наукових працях, опублікованих у співавторстві, використовувався експериментальний матеріал здобувача, формулювались висновки та наукові ідеї дисертанта. Обговорення результатів досліджень та формулювання висновків проведено спільно з науковим керівником.

5. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій. Дисертаційна робота Крамаренка Д. Р. виконана з використанням сучасних гістологічних, електронно-мікроскопічних методів досліджень. В експерименті була використана достатня для отримання вірогідних результатів кількість щурів (дослідження проведено на 60 статевозрілих безпородних щурах-самцях). Представлені автором положення і висновки обґрунтовані одержаними даними і є логічним наслідком результатів досліджень. Методи дослідження та експериментальні моделі є адекватними для вирішення завдань, визначених у роботі. Статистичну обробку отриманих результатів проведено в повному обсязі, їх вірогідність не викликає сумнівів.

6. Характеристика первинної документації. Комісія, затверджена наказом № 21-н від 07.05.2020 року у складі: Проніної Олени Миколаївни, д.мед.н., професора кафедри клінічної анатомії і оперативної хірургії (голова комісії); Білаша Сергія Михайловича, д.б.н. професора, завідувача кафедри клінічної анатомії і оперативної хірургії; Вільхової Олени Вікторівни, к.мед.н., доцента кафедри гістології, цитології та ембріології та Скрипник Валентини Павлівни, головного метролога академії, перевірила стан первинної документації та матеріалів дисертації Крамаренка Дениса Руслановича та встановила, що документи представлені в повному обсязі, оформлені

необхідним чином (пронумеровані, прошнуровані, скріплені печаткою).
Порушень у веденні та оформленні первинних документів не знайдено.

Цифровий матеріал у перевірених комісією документах повністю базується на фактичному матеріалі проведених Крамаренко Д. Р. досліджень. Достовірність результатів підтверджується протоколами статистичної обробки.

7. Заключення комісії з питань етики. При роботі з тваринами здобувач дотримувався вимог «Європейської конвенції щодо захисту хребетних тварин, які використовуються в експерименті та інших наукових цілях» (Страсбург, 18 березня 1986 р.), Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» (Київ, 2006 р.), Етичного кодексу лікаря України та Етичного кодексу науковця України. Комісією з питань біоетики Української медичної стоматологічної академії (протокол № 178 від 24.12.2019 р.) порушень морально-етичних норм при проведенні науково-дослідної роботи не виявлено.

8. Наукове значення роботи. Вперше, за допомогою комплексного морфологічного, гістохімічного і морфометричного дослідження встановлені особливості змін структурних компонентів піднижньощелепних слинних залоз щурів після дії 1 % ефіру метакрилової кислоти, які проявляються посиленням функціональної активності епітеліоцитів в ранні терміни спостереження та пригніченням секреції - у пізні. На ранніх термінах експерименту визначаються розлади гемомікроциркуляції, які проявляються звуженням просвітів артеріол, дилатацією та нерівномірним кровонаповненням ємнісної ланки гемомікроциркуляторного русла, запусінням просвітів капілярів.

За результатами власних досліджень уперше встановлено структурні ознаки і визначені метричні показники, які є теоретичним підґрунтям та діагностичним критерієм оцінки реактивних змін морфофункціонального стану слинних залоз при дослідженнях з метою поглибленого розуміння відомих в клінічній стоматології захворювань і синдромів, які супроводжуються дисфункцією слинних залоз.

Дістала подальшого розвитку проблема вивчення особливостей структурної організації і перебудови місцевого захисного бар'єру великих слинних залоз, який включає периацинарні і перипротокові асоціації лейкоцитів в нормі та під впливом хронічного подразника у порожнині рота, зміни кількісного складу яких відображають ступінь антигенного навантаження і адекватність захисних реакцій. Протягом спостереження встановлено збільшення кількості усіх вивчених клітин, що свідчить про напруженість місцевого імунного бар'єру у відповідь на дію ефіру метакрилової кислоти.

На підставі комплексної морфологічної оцінки сформульовані метричні критерії реактивних змін кінцевих відділів, протокової системи та гемомікроциркуляторного русла часточок піднижньощелепних залоз після дії ефіра метакрилової кислоти.

9. Теоретичне значення. Дисертаційна робота є фундаментальним дослідженням, в якому проведено вивчення морфології структурних компонентів часточок піднижньощелепних залоз. Отримані дані можуть бути використані вченими-морфологами для подальшого вивчення змін структурної організації великих слинних залоз при патологічних станах. Корисними для клініцистів будуть нові підходи до розуміння механізмів дисфункції слинних залоз після застосування лікувальних процедур в онкології, стоматології, терапії, використання деяких фармакологічних засобів та у людей похилого і старечого віку з огляду на загальну тенденцію до старіння населення планети.

10. Відповідність вимогам до оформлення дисертації. Матеріали дисертації викладено українською мовою на 174 сторінках комп'ютерного тексту, з них 122 сторінки основного тексту. Дисертація складається з анотації, вступу, основної частини (складається з 5 розділів: огляд літератури, матеріали і методи, 2 розділи власних досліджень, аналіз та обговорення результатів дослідження), висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел літератури (260 найменування – 181 кирилицею і 79 латиницею),

додатків. Робота ілюстрована 45 мікрофотографіями, 7 рисунками та містить 8 таблиць.

Дисертація повністю відповідає вимогам до оформлення дисертації, затверджених Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019.

11. Практичне значення роботи. Отримані дані є теоретичною передумовою для розробки діагностичного алгоритму вивчення біоптатів слинних залоз для морфологічної експрес-діагностики ступеня адаптаційних і компенсаторних резервів тканин органа при патологічних процесах у них та дають змогу підбору комплексу антиксеростомічної терапії за умови уражень слинних залоз та слизової оболонки порожнини рота.

Отримані нові наукові дані щодо особливостей будови часточок піднижньощелепних слинних залоз у нормі та за умов впливу 1 % ефіру метакрилової кислоти сприяють удосконаленню профілактики та прогнозування, а також діагностики змін слизової оболонки порожнини рота під час звикання до протезу та визначенню ефективності консервативних, хірургічних та ортопедичних втручань. У комплексі з клінічними методами ці дані можуть знайти широке застосування при прогнозуванні виникнення патології слизової оболонки порожнини рота за умов наявності у порожнини рота пластинкового знімного протезу, визначені тенденції клінічного перебігу та прогнозування ускладнень на етапі адаптації до конструкції.

Отримані результати визначають важливість вивчення структурного забезпечення адекватного слиноутворення для клінічної практики та обґрунтовують доцільність пошуку нових комплексних медикаментозних методів лікування дисфункції слинних залоз, з огляду на визначені особливості структурних змін окремих елементів структурно-функціональних одиниць великих слинних залоз при після дії 1 % ефіру метакрилової кислоти і дозволяють запропонувати нові підходи до патогенетичного лікування дисфункції слинних залоз в клініці. Отримані дані можуть бути використані

вченими-морфологами для подальшого вивчення змін структурної організації великих слинних залоз при патологічних станах.

12. Повнота опублікування результатів дисертації. Результати дисертації опубліковані у 14 наукових роботах: десять статей у фахових журналах, затверджених ДАК МОН України, які включені до переліку міжнародних наукометричних баз (із них одна – одноосібна), одна – у зарубіжному виданні, три роботи у матеріалах наукових конгресів і конференцій.

Дисертація повністю опублікована відповідно до вимог Постанови Кабінету Міністрів України № 167 «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» від 6 березня 2019 р.

13. Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації доповідались та обговорювались на: науково-практичній конференції «Прикладні аспекти морфології» (Вінниця, 21-22 вересня 2017), VII конгресі наукового товариства анатомів, гістологів, ембріологів, топографоанатомів України (Одеса, 2-4 жовтня 2019), Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих учених «Медична наука в практику охорони здоров'я» (Полтава, 22 листопада 2019).

14. Особистий внесок здобувача до наукових праць.

1. Волков КС, Єрошенко ГА, Коптев ММ, Крамаренко ДР. Структурні особливості строми великих слинних залоз щурів у нормі. Світ медицини та біології. 2017; 4 (62): 108 – 11. *(Особистий внесок здобувача: пошук, аналіз та узагальнення літературних джерел стосовно структурних особливостей строми великих слинних залоз).*

2. Єрошенко ГА, Шевченко КВ, Крамаренко ДР, Вільхова ОВ, Ячмінь АІ. Структурні зміни судин обмінної ланки гемомікроциркуляторного русла піднижньощелепної залози щурів після дії 1 % ефіру метакрилової кислоти. Світ медицини та біології. 2019; 2 (68): 179 – 183. *(Особистий внесок*

здобувача: проведення експерименту, проведення морфометричного аналізу, опис та аналіз гістологічних препаратів, аналіз результатів, написання розділу результати та обговорення).

3. Єрошенко ГА, Небесна ЗМ, Крамаренко ДР, Лисаченко ОД, Борута НВ, Ваценко АВ. Структурна перебудова ємнісної ланки гемомікроциркуляторного русла після дії після дії 1 % ефіру метакрилової кислоти. Світ медицини та біології. 2019; 3 (69): 194 – 7. *(Особистий внесок здобувача: проведення експерименту, проведення морфометричного аналізу, опис та аналіз гістологічних препаратів, аналіз результатів, написання розділу результати та обговорення).*

4. Єрошенко ГА, Федонюк ЛЯ, Шевченко КВ, Крамаренко ДР, Ячмінь АІ, Вільхова ОВ, Скотаренко ТА. Restructuring of the acini of rats' submandibular glands after exposure to 1 % methacrylate. Wiadomosci lekarskie. 2020; 73(7): 1318-22. *(Особистий внесок здобувача: проведення експерименту, проведення морфометричного аналізу, опис та аналіз гістологічних препаратів, аналіз результатів, написання розділу результати та обговорення).*

5. Крамаренко ДР, Шевченко КВ, Ячмінь АІ. Реактивні зміни резистивної ланки гемомікроциркуляторного русла після дії 1 % ефіру метакрилової кислоти. Актуальні проблеми сучасної медицини. Вісник УМСА. 2019; 2 (66): 118-122. *(Особистий внесок здобувача: проведення експерименту, проведення морфометричного аналізу, опис та аналіз гістологічних препаратів, аналіз результатів).*

6. Крамаренко ДР. Ремоделювання протокової системи піднижньощелепної залози щурів після впливу 1 % ефіру метакрилової кислоти. Вісник проблем біології та медицини. 2020; 1 (155): 307 – 12. *(Особистий внесок здобувача – ідея та експериментальне обґрунтування, проведення морфометричного аналізу, опис та аналіз гістологічних препаратів, аналіз результатів).*

Публікації, які додатково відображають наукові результати дисертації:

7. Єрошенко ГА, Крамаренко ДР, Семенова АК, Тимошенко ЮВ, Герасименко СБ. Використання метилового ефіру метакрилової кислоти в сучасній

стоматології. Світ медицини та біології. 2017; 2 (60): 179-183. *(Особистий внесок здобувача: пошук, аналіз та узагальнення літературних джерел стосовно використання метилового ефіру метакрилової кислоти в сучасній стоматології).*

8. Шевченко КВ, Єрошенко ГА, Крамаренко ДР, Проніна ОМ, Кудінов МВ. Сучасні уявлення про структурно-функціональну організацію слинних залоз. Вісник проблем біології та медицини. 2018; 3 (145): 50 – 8. *(Особистий внесок здобувача: пошук, аналіз та узагальнення літературних джерел стосовно структурно-функціональної організації слинних залоз).*

9. Єрошенко ГА, Шевченко КВ, Крамаренко ДР, Білаш СМ, Проніна ОМ, Ячмінь АІ. Структурно-функціональні особливості слинних залоз змішаної секреції. Вісник проблем біології та медицини. 2019; 1(149): 258 – 61. *(Особистий внесок здобувача: пошук, аналіз та узагальнення літературних джерел стосовно структурно-функціональної організації слинних залоз змішаної секреції).*

10. Єрошенко ГА, Шевченко КВ, Крамаренко ДР, Вільхова ОВ, Ячмінь АІ. Дисфункція слинних залоз – актуальна медико-соціальна проблема. Вісник проблем біології та медицини. 2019; 2 (150): 22 – 26. *(Особистий внесок здобувача: пошук, аналіз та узагальнення літературних джерел стосовно дисфункції слинних залоз).*

11. Єрошенко ГА, Шевченко КВ, Крамаренко ДР, Ячмінь АІ, Тимошенко ЮВ, Лисаченко ОД. Вплив ефіра метакрилової кислоти на морфофункціональний стан органів порожнини рота. Вісник проблем біології та медицини. 2019; 4 (153): 23 – 6. *(Особистий внесок здобувача: пошук, аналіз та узагальнення літературних джерел стосовно впливу ефіру метакрилової кислоти).*

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

12. Тимошенко ЮВ, Єрошенко ГА, Крамаренко ДР. Реакція структурних компонентів слинних залоз щурів на введення адреналіну і метакрилату. Матеріали науково-практичної конференції «Прикладні аспекти морфології», Вінниця. 2017, 21-22 вересня: 78-79.

13. Крамаренко ДР, Єрошенко ГА, Шевченко КВ, Ячмінь АІ, Вільхова ОВ. Реакція артеріол часточок піднижньощелепної залози щурів на дію метакрилату. Збірник тез доповідей VII конгресу наукового товариства анатомів, гістологів, ембріологів, топографоанатомів України. Одеса, 2-4 жовтня 2019: 254.

14. Крамаренко ДР. Вплив 1 % ефіру метакрилової кислоти на структуру ємнісної ланки часточки піднижньощелепної залози щурів. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених «Медична наука в практику охорони здоров'я». Полтава, 22 листопада 2019: 49.

15. Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту. Дисертаційна робота Крамаренка Дениса Руслановича відповідає спеціальності 222 – Медицина.

16. Характеристика здобувача, його творчий шлях у науці, ступінь його наукової зрілості тощо. Крамаренко Денис Русланович закінчив стоматологічний факультет ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія» у 2014 році. З 2014 року по 2016 рік пройшов інтернатуру за фахом «стоматологія» на базі Української медичної стоматологічної академії, де проявив себе як грамотний фахівець та науковець. З 2016 року навчається в аспірантурі на кафедрі гістології, цитології та ембріології Української медичної стоматологічної академії.

За період навчання в аспірантурі аспірант набув теоретичні знання, уміння, навички та відповідні компетентності, передбачені освітньо-науковою програмою підготовки докторів філософії в Українській медичній стоматологічній академії зі спеціальності 222 – Медицина. Здобувач підготував дисертацію у вигляді спеціально підготовленої кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису, виконану ним особисто, що містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні та експериментальні результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для медицини та підтверджуються первинною документацією, що засвідчує проведення цих

досліджень здобувачем, свідчать про особистий внесок здобувача в науку та характеризуються єдністю змісту.

Постійно поглиблює свої знання з гістології та суміжних дисциплін. У своїй роботі дотримується принципів біомедичної етики та академічної доброчесності.

Користується авторитетом у співробітників кафедри та студентів.

Науковий доробок Крамаренка Д. Р. за період навчання в аспірантурі складає 19 друкованих праць, із яких безпосередньо за темою дисертаційної роботи – 14.

17. Результати перевірки на наявність неправомірних запозичень.

Українська медична стоматологічна академія має внутрішню систему перевірки академічних текстів на наявність запозичень. Академічні тексти перевіряються на основі Положення «Про порядок перевірки в Українській медичній стоматологічній академії текстових документів – магістерських, кандидатських і докторських дисертаційних робіт, звітів за науково-дослідними роботами, наукових публікацій, навчальної літератури, навчально-методичних видань та засобів навчання на наявність плагіату», що базується на чинному законодавстві України.

Публікації та дисертаційна робота Крамаренко Дениса Руслановича «Морфофункціональна характеристика великих слинних залоз щурів в нормі та після дії метакрилату» не містить виявлених текстових та інших запозичень.

ПОСТАНОВИЛИ:

На основі представленої дисертаційної роботи, прилюдного її обговорення, відповідей на запитання та відгуків офіційних рецензентів учасники фахового семінару при Українській медичній стоматологічній академії вважають, що дисертаційна робота аспіранта Крамаренко Дениса Руслановича на тему «Морфофункціональна характеристика великих слинних залоз щурів в нормі та після дії метакрилату» є закінченим науковим дослідженням, що розв'язує наукову задачу структурного забезпечення

слинних залоз, з огляду на визначені особливості структурних змін окремих елементів структурно-функціональних одиниць великих слинних залоз після дії ефіру метакрилової кислоти та дозволяє запропонувати нові підходи до патогенетичного лікування дисфункції слинних залоз в клініці.

Робота відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» від 6 березня 2019 р. № 167 та може бути представлена до офіційного захисту за спеціальністю 222 – Медицина.

Висновок прийнято одногolosно.

Рецензенти:

д. мед. наук, професор

I. I. Старченко

д. мед. наук, професор

V. O. Костенко

Голова фахового семінару,

д. мед. наук, професор

O. M. Проніна

Секретар фахового семінару,

к. б. н., доцент

V. M. Соколенко

